

Młody Jurysta

Zagrożenia i wyzwania w ochronie prawa do prywatności oraz poszanowania autonomii cielesnej

Natalia Łebkowska¹

108-124

Streszczenie: W niniejszym artykule zostały przedstawione wybrane zagrożenia i wyzwania w ochronie prawa do prywatności oraz poszanowania autonomii cielesnej. Kluczowym zagadnieniem w pierwszej części jest pozorność zgody pacjentów oraz użytkowników na przetwarzanie danych osobowych. Ponadto, wskazano na potrzebę wprowadzenia środków, które pozwolą na zapewnienie realnej świadomości i dobrowolności w procesie wyrażania zgody. Jednocześnie, analizie poddano zagadnienia związane z rozwojem nowych technologii, dodatkowo omówiono wpływ systemów biometrycznych oraz urządzeń typu *wearable technologies* na integralność cielesną. Następnie poruszono kwestię naruszeń samostanowienia o własnym wizerunku w przestrzeni medialnej, przede wszystkim omówiono problem tworzenia wyidealizowanego obrazu ciała oraz uprzedmiotowienia kobiet, poprzez sposób ich przedstawienia w reklamach. W ostatniej części artykułu przybliżono zjawisko przemocy instytucjonalnej, w tym braku skutecznych mechanizmów ochrony prawnej osób, których integralność cielesna została naruszona. Wskazano na potrzebę systemowych rozwiązań, w tym rozbudowę systemów ochrony danych osobowych oraz szkolenia pracowników.

Słowa kluczowe: nowe technologie, prawa człowieka, autonomia cielesna, zgoda, pacjent, biometria, media społecznościowe

¹ Studentka V roku prawa oraz absolwentka studiów licencjackich na kierunku Stosunki międzynarodowe na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia związane z międzynarodowymi mechanizmami ochrony praw człowieka.

Abstract: Threats and challenges in protecting the right to privacy and respect for bodily autonomy

This article presents selected threats and challenges in the protection of the right to privacy and respect for bodily autonomy. The key issue in the first part is the apparent consent of patients and users to the processing of personal data. In addition, the need to introduce measures that will ensure real awareness and voluntariness in the process of expressing consent is indicated. At the same time, issues related to the development of new technologies are analyzed, and the impact of biometric systems and wearable technologies on bodily integrity is discussed. Then, the issue of violations of self-determination about one's own image in the media space is raised, primarily the problem of creating an idealized body image and objectification of women through the way they are presented in advertisements is discussed. The last part of the article brings closer the phenomenon of institutional violence, including the lack of effective mechanisms for the legal protection of people whose bodily integrity has been violated. The need for systemic solutions is indicated, including the expansion of personal data protection systems and employee training.

Keywords: new technologies, human rights, bodily autonomy, consent, patient, biometrics, social media

1. Wstęp

Wraz z rozwojem technologii informacyjnej, biomedycyny i sztucznej inteligencji współczesne społeczeństwo zmagają się z rosnącą liczbą zagrożeń i wyzwań związanych z ochroną prawa do prywatności oraz poszanowania autonomii cielesnej. Dane osobowe, w tym dane biometryczne i zdrowotne stają się swego rodzaju towarem oraz narzędziem kontroli. Niniejszy artykuł poświęcony został zagrożeniom i wyzwaniom w ochronie autonomii cielesnej, szczególnie w kontekście współczesnych technologii. W wybranych podrozdziałach poruszona została kwestia biometrii oraz naruszeń wynikających z jej stosowania, następnie omówiona przypadki zagrożeń wynikających z rozwoju mediów społecznościowych, w tym eksploatacji wizerunku ciała oraz problemów związanych z dezinformacją i manipulacją opinii publicznej. Końcowo poruszono temat wyzwań systemowych, takich jak przemoc instytucjonalna, wtórna wiktyimizacja oraz trudności związane z implementacją skutecznych norm ochrony praw jednostki. Problem badawczy,

który stanowił oś pracy był ujęty w pytaniu: jakie są główne zagrożenia i wyzwania dla skutecznej ochrony prawa do prywatności i autonomii cielesnej we współczesnym porządku prawnym i społecznym oraz w jakim zakresie obecne instrumenty prawne odpowiadają na te wyzwania? Celem artykułu jest identyfikacja i analiza najważniejszych zagrożeń dla ochrony prawa do prywatności i autonomii cielesnej, a także ocena adekwatności obecnych mechanizmów prawnych. W pracy główną metodą badawczą było studium przypadku połączone z elementami analizy krytycznej, co pozwoliło na identyfikację systemowych słabości mechanizmów ochronnych.

2. Nowe technologie jako zagrożenie dla prawa do prywatności

Poza niezliczonymi korzyściami, które przyniósł rozwój technologiczny w obszarze medycyny, bioinżynierii czy bezpieczeństwa, niestety, wraz z postępowaniem pojawiły się także nowe zagrożenia m.in. dla prawa do prywatności.

Pierwszym z omawianych problemów są systemy biometryczne, które oparte na identyfikacji cech fizycznych i biologicznych są coraz powszechniej stosowane w celach identyfikacyjnych w różnego rodzaju urządzeniach. Sama biometria rozumiana jest jako użycie określonych cech charakteryzujących daną osobę w celu potwierdzenia jej tożsamości². Tym samym, człowiek samoistnie staje się narzędziem – kluczem dostępu, co w przypadku kradzieży danych wiąże się z trwałym naruszeniem prywatności cielesnej³. Wśród dostępnych systemów bezpieczeństwa opierających się na biometrii wyróżniamy rozpoznawanie na podstawie odcisku palca, twarzy, głosu, podpisu odręcznego czy tęczy oka⁴. Odciski palców są stosunkowo proste do pozyskania i porównania, co wpływa na ich popularność wśród różnych technologii biometrycznych⁵. Kolejną popularną metodą jest system rozpoznawania przez urządzenia na podstawie twarzy. System ten opiera się na analizie charakterystycznych cech, takich jak linia żuchwy, kształt

² M. Porzeżyński, *Prawne i etyczne ograniczenia wykorzystania danych biometrycznych w Unii Europejskiej i w Polsce*, „Studia Iuridica” 2022, vol. 94, s. 320.

³ L. Grad, *Wybrane metody rozpoznawania osób na podstawie odcisków palca*, „Przegląd Teleinformatyczny”, 2020, Nr 1-4, s. 59.

⁴ K. Roszczewska, E. Niewiadomska-Szynkiewicz, *Ataki prezentacyjne na systemy rozpoznawania tożsamości wykorzystujące biometrię twarzy oraz metody wykrywania*, „Cybersecurity and Law” 2024, vol. 11, Nr 2, s. 38.

⁵ L. Grad, op.cit., s. 62.

nosa czy rozstaw oczu⁶. Technologia biometryczna zyskała na znaczeniu, poprzez instalacje do systemów bezpieczeństwa w różnych sektorach, rozpoczynając od blokady smartfonu, przez bankowość po ochronę danych osobowych⁷.

Systemy biometryczne stają się coraz popularniejsze w identyfikacji użytkowników. Metody te nie są już zarezerwowane wyłącznie dla systemów państwowych, ale montowane w przeróżnych urządzeniach przeznaczonych do codziennego użytku, takich jak komputer czy telefon. Aby zwiększyć bezpieczeństwo korzystania z biometrii stosuje się m.in. wieloskładnikową autoryzację oraz technologię wykrywania żywotności, które utrudniają fałszerstwo danych⁸. Kluczowe znaczenie mają również regulacje prawne, takie jak ustawa o ochronie danych osobowych⁹ czy RODO¹⁰, które zobowiązują organizacje do ochrony danych i pozyskiwania świadomej zgody użytkowników¹¹.

Poza państwowymi, elektronicznymi systemami ochrony zdrowia należy zwrócić uwagę również na bardzo popularne urządzenia *wearable technologies*¹², które kontrolują aktywność fizyczną, sen, tętno, poziom cukru czy poziom stresu¹³. Dane te są gromadzone zarówno w urządzeniu, jak również i w ogólnej bazie producentów. Jednak wiele urządzeń nie jest zabezpieczonych wystarczająco, co ułatwia dostęp do informacji osobom trzecim¹⁴. W związku z tym rodzi się obawa o to, kto konkretnie ma dostęp do gromadzonych danych. Ponadto, urządzenia

⁶ M. Bukowski, *Algorytmy rozpoznawania twarzy – przegląd*, „Przegląd policyjny” 2020, vol. 140, Nr 4, s. 174–177.

⁷ K. Roszczewska, E. Niewiadomska-Szynkiewicz, op.cit., s. 38.

⁸ T. Mendyk-Krajewska, *Biometryczne metody sprawdzania tożsamości w nowych zastosowaniach*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych / Szkoła Główna Handlowa” 2019, Nr 54, s. 42.

⁹ Ustawa z dnia 10.5.2018 r. o ochronie danych osobowych, Dz. U. z 2018 r. poz. 1000.

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

¹¹ Polski Komitet Normalizacyjny, *Normy w bezpiecznych systemach biometrycznych*, <https://www.pkn.pl/informacje/2021/07/normy-w-bezpiecznych-systemach-biometrycznych>, (dostęp online: 23.03.2025 r.).

¹² Wearable technologies – urządzenia ubieralne takie jak zegarek, zawierające w sobie komputer oraz zaawansowane technologie elektroniczne, które monitorują parametry życiowe.

¹³ Z. Piątek, *Wearables, czyli elektronika noszona*, <https://przemysl-40.pl/index.php/2018/12/11/wearables-czyli-elektronika-noszona/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

¹⁴ Czy urządzenia wearable są bezpieczne? Zagrożenia związane z technologią noszoną, <https://excelraport.pl/index.php/2024/09/25/czy-urzadzenia-wearable-sa-bezpieczne-zagrozenia-zwiazane-z-technologie-noszona/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

wearable doczekały się już swojego następcy – cyborgizacja, czyli integracja technologii z ciałem człowieka. Istnieją różne typy cyborgizacji, te które dotyczą indywidualnych jednostek, a także te tworzone dla ogromnych przedsiębiorstw¹⁵. Cyborgizacja w odniesieniu do jednostki jest stosowana poprzez stosowanie mikrochipów, które integrują się z ciałem usprawniając codzienne funkcjonowanie poprzez np. płacenie bez użycia karty, telefonu czy zegarka¹⁶. Zdecydowanie bardziej kontrowersyjne są wszczepy mózgowe, które mogą rozszerzać możliwości ludzkiego ciała¹⁷. Cyborgizacja rodzi obawy dotyczące utraty kontroli nad własnym ciałem oraz ryzykiem manipulacji zewnętrznych¹⁸. Choć zjawiska te nie są jeszcze rozpowszechnione, już obecnie należy poddać analizie ich wpływ na tożsamość jednostki oraz potencjalne konsekwencje dla jej autonomii i wolności osobistej¹⁹.

Elementem spajającym wszystkie opisane zagrożenia wynikające z rozwoju nowych technologii jest pozornosc zgody. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, jednostka powinna w sposób świadomy i całkowicie wolny wyrazić zgodę na przetwarzanie danych zdrowotnych czy biometrycznych. W rzeczywistości użytkownicy poszczególnych systemów czy urządzeń najczęściej wyrażają zgodę wyłącznie z uwagi na brak alternatywnego rozwiązania. Często również poza nieistnieniem dodatkowej opcji, na pozornosc świadomej zgody ma wpływ występująca złożoność formularzy, które napisane językiem specjalistycznym stają się niezrozumiałe dla przeciętnego użytkownika zegarka czy pacjenta korzystającego z ochrony zdrowia.

Konkludując, współcześnie ochrona prawa do prywatności obejmuje również kwestie związane z tożsamością cyfrową oraz prawem do kontroli nad informacjami dotyczącymi własnego ciała i zdrowia. Elementem obowiązkowym zarówno polskich jak i międzynarodowych systemów prawnych stają się regulacje dotyczące przetwarzania danych biometrycznych i zdrowotnych²⁰. Ponadto, istotne jest by zapewnić jak największą transparentność działania algorytmów

¹⁵ A. Modliński, A. Przegalińska-Skierkowska, *Człowiek a autonomiczne technologie*, „Magazyn Polskiej Akademii Nauk” 2023, Nr 3, s. 15-17.

¹⁶ A. Modliński, A. Przegalińska-Skierkowska, op.cit., s. 15-17.

¹⁷ A. Anagnostopulu, *Elon Musk chce, by implanty mózgu połączyły nas z AI. A co potrafią dzisiaj?*, <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/elon-musk-chce-by-implanty-mozgu-polaczyly-nas-z-ai-a-co-potrafiu-dzisiaj/2xdzcp2>, (dostęp online: 26.03.2025 r.).

¹⁸ A. Modliński, A. Przegalińska-Skierkowska, op.cit., s. 15-17.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ministerstwo Cyfryzacji, op.cit.

stosowanych w ochronie zdrowia²¹. Jednocześnie wśród obywateli warto promować edukację na temat prawa do prywatności i integralności cielesnej w środowisku cyfrowym, by mogli świadomie podejmować decyzje dotyczące udostępniania swoich danych.

3. Naruszenia autonomii cielesnej w przestrzeni medialnej

Z uwagi na znaczący rozwój cyfryzacji współcześnie media stanowią nieodłączną część codziennego życia każdej jednostki. Pełnią one rolę środka masowej komunikacji, tym samym stanowią idealne narzędzie do kształtowania oraz promowania pożądanych postaw społecznych. Jednocześnie, media w coraz większym stopniu są przepełnione przekazem wizualnym, w którym ciało ludzkie pełni centralną rolę²². Ludzkie ciało w popkulturze, mediach czy reklamach prezentowane jest jako obiekt do oceny w przeróżnych kategoriach, co wpływa na nieustanną potrzebę idealizacji oraz kontroli. Tym samym zostaje zatarte traktowanie ludzkiego organizmu jako podmiotu prawnego i moralnego²³.

Głównym czynnikiem naruszającym granice autonomii cielesnej jest uprzedmiotowienie ciała w przekazie medialnym, przedstawianie jako narzędzie, towar pozbawiony podmiotowości²⁴. Idealne ciało staje się doskonałym produktem przyciągającym uwagę widza do reklam, co przekłada się na wzrost zakupu produktów. W mediach społecznościowych często dzieje się to bez zgody lub wiedzy osoby, której wizerunek jest prezentowany. Zachowania tego typu pokazują, że współcześnie jednostka nie ma pełnej kontroli nad tym w jaki sposób jej wizerunek widnieje w przestrzeni publicznej, co podważa prawo jednostki do cielesnej integralności i godności²⁵.

W przekazach medialnych pojawia się obraz zdrowego, wysportowanego ciała, które kojarzone jest z promienną cerą, lśniącoymi włosami, paznokciami czy

²¹ Ibidem.

²² J. Jancewicz, *Ciało w kulturze konsumpcji. Edukacja prozdrowotna w dobie zmieniającej się rzeczywistości i społecznej roli ciała*, „Pedagogika Społeczna” 2020, t. XIX, Nr 3, s. 130–133.

²³ Ibidem.

²⁴ M. Skibińska, L. Wiśniewska-Nogaj, *Problem uprzedmiotowienia w przekazach medialnych w kontekście wybranych aspektów psychospołecznego funkcjonowania młodych kobiet*, „Forum Oświatowe” 2022, t. XXXIV, Nr 1, s. 24–25.

²⁵ A. Demczuk, *Wolność wypowiedzi i prawo do prywatności w społeczeństwie informacyjnym – wybrane aktualne refleksje*, „Polityka i Społeczeństwo” 2021, t. XVIII, Nr 1, s. 26–30.

brakiem zmarszczek²⁶. W związku z tym, przestrzeń publiczna jest homogeniczna wizualnie, poza specjalnymi kampaniami unika się przedstawiania wizerunku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami czy po prostu ciał nienormalnych. Z badań przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych wynika, że spośród prawie 450 000 reklam emitowanych w telewizji w lutym 2021 roku, jedynie 1% zawierało motywy lub elementy związane z niepełnosprawnością²⁷. Jak wskazują badania²⁸ przeprowadzone w Polsce w latach 2021–2022 najczęściej w reklamach pokazywane są kobiety szczupłe, z długimi brązowymi lub blond włosami, najmniej zaś reprezentowane są kobiety otyłe, łysy bądź nawet noszące okulary²⁹. Tym samym, ujednolicony obraz wyidealizowanego ciała narzuca odbiorcom nieustanną presję dbania o figurę. W ten sposób w społeczeństwie pozostaje ciągła potrzeba korekty swojego ciała poprzez różnego rodzaju diety, operacje plastyczne, treningi fizyczne czy zabiegi estetyczne.

Szczególnie niepokojący jest wpływ takich przekazów na nastolatki, które w okresie dojrzewania, na etapie kształtowania własnej tożsamości są podatne na wyidealizowane wzorce. Przekaz promowany w mediach społecznościowych może przyczyniać się do zaburzeń samooceny, przyjmowania szkodliwych przekonań na temat własnego wizerunku, pogarsza zdrowie psychiczne i zmienia normy społeczne. „Co trzecia nastolatka (33%) i co piąty nastolatek (21%) korzystając z mediów społecznościowych czuje presję, żeby poprawić swój wygląd. 43% dziewcząt i 22% chłopców stosuje filtry lub inne metody poprawiające wygląd na zdjęciu przed jego publikacją w Internecie. 37% nastolatków po opublikowaniu zdjęcia/filmiku, na którym jest, stresuje się tym, jak zostanie ono ocenione. 43% dziewcząt chciałoby na co dzień wyglądać tak, jak wygląda na zdjęciach publikowanych w Internecie (wśród chłopców 27%). 32% nastoletnich osób

²⁶ J. Jancewicz, op.cit., s. 131.

²⁷ *Widoczność niepełnosprawności. Portrety niepełnosprawności w reklamie*, <https://www.nielsen.com/pl/insights/2021/visibility-of-disability-portrayals-of-disability-in-advertising/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

²⁸ „W badaniu przeprowadzonym w latach 2021–2022 autor poddał analizie 1045 reklam produktowych i wizerunkowych należących do 209 marek (wykorzystano różnych pięć kampanii reklamowych dla każdej firmy). W większości były to międzynarodowe koncerny obecne na wielu rynkach lub firmy krajowe należące do kluczowych dla danej branży.” – zob. więcej J. Kończak, *Wizerunek kobiety w reklamie. Raport z badań*, „Media Biznes Kultura” 2022, vol 2, Nr 13, s. 92.

²⁹ J. Kończak, op.cit., s. 94–95.

chciałoby wyglądać tak, jak osoby z sieci, których profile śledzi (wśród dziewcząt 38%).”³⁰.

Upprzedmiotowanie dotyka szczególnie kobiet, ich wizerunek jest wykorzystywany w sposób odpersonalizowany, seksualizowany i komercyjny³¹. „Przez prawie cały XX wiek, ze zwiększającym się nasileniem aż do chwili obecnej, obraz medialnego kobiecego ciała wykorzystywany jest również jako „przedmiot” w kulturze konsumpcyjnej.”³². Jak wykazano w wyniku wieloletnich badań wizerunek kobiety w reklamie wywołuje silne reakcje emocjonalne, ponadto wiadomo też, że strategia oparta na motywach seksualnych jest jedną z siedmiu efektywnie wykorzystywanych w reklamie³³. Reklamy, które przedstawiają ciało jedynie w fragmentach – na przykład poprzez przedstawienie nóg, piersi czy pośladków, bez ukazania twarzy mogą przyczyniać się do intensyfikacji przemocy symbolicznej³⁴. Częste wykorzystywanie wizerunków kobiet jako narzędzia do wywołania pobudzenia emocjonalnego utrwała stereotypowe role płciowe³⁵. Tego rodzaju praktyki wzmacniają istniejące nierówności społeczne i mogą prowadzić do normalizacji dyskryminacyjnych wzorców, które mają wpływ na postrzeganie ról

³⁰ *Nastolatki pod presją wyglądu. Publikujemy najnowsze badania i ruszamy z kampanią w duchu ciała neutralności* pn. „Ciało nie określa”, <https://fdds.pl/o-fundacji/co-nowego-w-fundacji/nastolatki-pod-presja-wygladu-fundacja-dajemy-dzieciom-sile-publikuje-najnowsze-badania-i-rusza-z-kampania-w-duchu-cialoneutralnosci-pn-cialo-nie-okresla.html>, (dostęp online: 20.04.2025 r.).

³¹ M. Skibińska, L. Wiśniewska-Nogaj, op.cit., s. 24–25.

³² D. Niewiedział, *Medialny obraz seksualnego kobiecego ciała a dobrostan obserwatora*, „Psychologiczne Zeszyty Naukowe” 2017, Nr 1, s. 65.

³³ Ibidem, s. 67.

³⁴ „Badania wywodzące się z nurtu feministycznego nadały pojęciu przemocy symbolicznej nową definicję, w myśl której oznaczało ono zanegowanie obecności drugiego partnera interakcji, jego kwalifikacji lub wkładu przezeń wnoszonego. Dzięki nim zwrócono uwagę na realną i symboliczną deprecjację statusu kobiety, ukazano, jak zdominowane przez mężczyzn społeczeństwo umniejsza rolę kobiet, sprawia, że ich wielostronne zasługi stają się niemal niewidoczne, odrzucając jednocześnie ich żądania równych praw i uznania społecznego (Krais 1993). Nawiązujemy tu do tego rozumienia przemocy symbolicznej. Pojęcie przemocy symbolicznej stosowane przez Bourdieu oraz w pracach wywodzących się z nurtu feministycznego zakładało, że jej ofiary nie były jej świadome, pozostawały bierne (zob. McNay 1999), a zatem nie cierpiały.” – zob. więcej H. Flam, B. Beauzamy, *Przemoc symboliczna*, „Kultura i społeczeństwo” 2006, Nr 1–2, s. 180.

³⁵ M. Bulaszewska, *Między emancypacją a klikalnością – kobieta w mediach, reklamie i polityce*, <https://swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/36646-miedzy-emancypacja-a-klikalnoscia-kobieta-w-mediach-reklamie-i-polityce>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

kobiet i mężczyzn w społeczeństwie³⁶. Przemoc symboliczna, choć mniej zauważalna niż fizyczna, ma długofalowe konsekwencje, w tym ogranicza autonomię jednostek i utrudnia dążenie do równości płci³⁷.

Zjawisko seksualizacji wizerunku dotyczy również dzieci i młodzieży. Media w swoich przekazach nieustannie przesuwają granice akceptowalnych zachowań, co zwiększa ryzyko przemocy rówieśniczej, prostytucji nieletnich oraz narażenia na potencjalny kontakt z pedofilem. Jak wskazują badania chłopcy narażeni na seksualizację w mediach społecznościowych mają trudności w budowaniu relacji damsko-męskich, zarówno na poziomie koleżeńskim jak i relacji romantycznych³⁸. Przekaz medialny narzuca chłopcom rolę agresora, traktując zbliżenie jako akt dominacji, a nie miłości, bliskości³⁹. Tym samym przyjmują uprzedmiotowiony obraz kobiety, nastawiony na kontrolę i pozbawiony wzajemnego szacunku⁴⁰. Dziewczeta zaś koncentrują się głównie na zewnętrznych aspektach, dbając o swój wygląd i formę, co prowadzi do niskiej samooceny, ciągłym niepokojem, a także zaburzeń psychicznych takich jak zaburzenia odżywiania czy depresja⁴¹.

W kontekście omawianego zagadnienia istotna jest również kwestia prawa do wizerunku – jego udostępniania i kontrolowania. Współcześnie, z uwagi na wysoki poziom cyfryzacji społeczeństwa niezwykle łatwo o publikację materiałów przedstawiających wizerunek osoby, które albo nie miały świadomości tego udostępnienia albo nie wyraziły na nie zgody⁴². Problem ten jest bardzo powszechny, poza zwykłym udostępnieniem wizerunku występują również zdecydowanie gorsze formy naruszenia prawa jednostki, takie jak *revenge porn*⁴³,

³⁶ K. Łuczaj, *Seksizm w reklamie a społeczne przyzwolenie*, „Studia Medioznawcze” 2010, Nr 1, s. 108–110.

³⁷ ³⁷ K. Łuczaj, *Seksizm w reklamie a społeczne przyzwolenie*, op.cit., s. 108–110.

³⁸ P. Trojanowska, *Seksualizacja dzieci i młodzieży – przyczyny, przejawy, konsekwencje i propozycje przeciwdziałania*, „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2014, vol. 13, Nr 2, s. 70–71.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

⁴² *Publikacja wizerunku w internecie*, <https://ovum.org.pl/edukacja-prawna/artykuly/publikacja-wizerunku-w-internecie>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

⁴³ *Revenge porn* – udostępnianie prywatnych i seksualnych materiałów, zdjęć lub filmów wideo bez zgody osoby, której wizerunek przedstawiają, przez byłych partnerów / osoby bliskie. Do publikowanych materiałów dołączane są niekiedy dane osoby, której one dotyczą a także linki do profili w mediach społecznościowych – zob. więcej A. Milińska, A. Szczygieł, *Prawo kontra „revenge porn”*, <https://ingremio.org/wydania-in-gremio/2021/in-gremio-151/prawo-kontra-revenge-porn/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

deepfake⁴⁴ pornografii czy nagość dzieci w sieci. Działania te poza utratą kontroli nad własnym wizerunkiem niejednokrotnie idą w parze z poczuciem upokorzenia, a także konsekwencjami w życiu realnym, w sferze społecznej i zawodowej⁴⁵. Pomimo penalizacji takich zachowań jak wskazują liczne raporty egzekwowanie praw bywa utrudnione, zwłaszcza w kontekście platform zagranicznych⁴⁶.

W związku z powyższym, aby chronić autonomię cielesną należy przede wszystkim przystąpić do walki z przemocą symboliczną i obiektywizacją w mediach i reklamie, podjąć promocję różnorodności cielesnej w przestrzeni publicznej⁴⁷. Wśród młodzieży realizować edukację medialną i kulturową w zakresie świadomości własnego ciała i praw do niego, w tym wzmocnić głos osób, które do tej pory były niewidzialne w przestrzeni medialnej⁴⁸. Przestrzeń publiczna nie powinna być miejscem kontroli nad ciałem, lecz przestrzenią jego akceptacji i ochrony.

4. Wyzwania systemowe: przemoc instytucjonalna i brak wsparcia prawnego

Jednym z kluczowych zagrożeń dla autonomii cielesnej jest przemoc instytucjonalna, która polega na naruszaniu wolności jednostki przez instytucje publiczne. Jest to każde zamierzone działanie instytucji, które ujemnie wpływa na zdrowie, rozwój fizyczny lub psychospołeczny⁴⁹. Działania te mogą występować

⁴⁴ „Deepfake jest rodzajem technologii, za pomocy której tworzyć można zmodyfikowane materiały audio, video, audio i video. Technologia ta wykorzystuje sztuczną inteligencję (dalej: AI), która używając algorytmów sieci GAN, tworzy określone treści. W literaturze pojęciem deepfake nazywa się również treści stworzone przez AI. Zasadniczym celem istnienia deepfake’a jest przekazanie konkretnej informacji określonemu odbiorcy (grupie odbiorców), w związku z czym skutkiem stworzenia deepfake’a będzie również każdorazowo jego rozpowszechnienie.” – zob. więcej O. Bogdanka, *Naruszenie wizerunku przy wykorzystaniu technologii deepfake – analiza prawna i praktyczna*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2022, Nr. 1, s. 13.

⁴⁵ A. Milińska, A. Szczygieł, op.cit.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Polski Komitet ds. UNESCO, *Stanowisko w kwestii zapewnienia edukacji medialnej wszystkim grupom wiekowym i społecznym*, https://www.unesco.pl/fileadmin/import24/user_upload/pdf/edukacja_medialna_PK_IFAP_stanowisko_1_01.pdf, (dostęp online: 26.03.2025 r.).

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ J. Bragieli, S. Kawula, A.W. Janke, *Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki*, Toruń 2005, s. 296.

zarówno w formie działań przymusowych np. leczenia bez zgody lub zaniedbań systemowych⁵⁰. Obie formy prowadzą do podważenia podmiotowości jednostki i naruszenia jej praw.

Przemoc instytucjonalna przybiera różne formy, jednym z nich jest już częściowo omawiany problem poddawania pacjentów przymusowej hospitalizacji, która obejmuje zarówno fizyczne ograniczenie wolności jak również podawanie medykamentów wbrew woli pacjenta. Polskie placówki psychiatryczne, a także ośrodki opieki dla osób starszych wielokrotnie negatywnie zasłynęły z przymusowego przeprowadzenia zabiegów medycznych bez świadomej zgody pacjenta czy ograniczenia prawa do samostanowienia pod pretekstem opieki⁵¹. „Wobec tego nawet działanie „dla dobra” drugiego człowieka, np. umieszczenie go w domu pomocy społecznej czy odebranie mu dziecka bez jego zgody, też jest przemocą”⁵². Działania te rażąco naruszają standardy etyczne i prawne, mimo to wciąż są praktykowane. Poza osobami starszymi oraz chorymi psychicznie dyskryminacji w tej kwestii podlegają również osoby z niepełnosprawnościami. Występują sytuację, w których odgórnie zakłada się, że taki pacjent nie jest zdolny do wyrażenia świadomej zgody, co staje się pretekstem do podejmowania działań dotyczących ciała i zdrowia jednostki⁵³. Pacjenci stawiani się przed faktem dokonanym, a ich zgoda stanowi tylko formalny element procedury⁵⁴. Do sytuacji takich dochodzi pomimo jasnych wskazań polskiego orzecnictwa. Zgodnie z wyrokiem SN, sama choroba psychiczna i leczenie psychiatryczne nie stanowią sprzeczności dla zdolności do czynności prawnych osoby fizycznej⁵⁵. Ubezważnowolnienie ma służyć interesom ubezważnowolnionego i dlatego może być orzeczone tylko wtedy, gdy interes tej osoby tego wymaga, a nie na skutek samej oceny stanu psychicznego danej osoby⁵⁶.

⁵⁰ M. Sobkowiak, *Przemoc instytucjonalna w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej*, Szczecin 2012, s. 4.

⁵¹ Ibidem.

⁵² M. Ścierańska, *Przemoc w pomocy społecznej*, http://www.frs.pl/docs/pwp_przemoc_w_pomocy_spoecznej_-_maria_scieranska.pdf, (dostęp online: 29.03.2025 r.).

⁵³ *Naruszenie prawa pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego*, <https://www.gov.pl/web/rpp/naruszenie-prawa-pacjenta-do-wyrazenia-zgody-na-udzielenie-swiadczenia-zdrowotnego>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.9.1999 r., sygn. akt II UKN 131/99.

⁵⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14.2.1974 r., sygn. akt. I CR 8/74, OSN 1975, Nr 1, poz. 12.

W kontekście omawianego zagadnienia warto przytoczyć zmianę, którą wprowadził polski ustawodawca. Ustawa o opiece społecznej z 16.8.1923 r. – uchylona 16.01.1991 r. – definiuje opiekę społeczną jako „zaspokajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych tych osób, które trwale lub chwilowo własnymi środkami materialnymi lub własną pracą uczynić tego nie mogą” natomiast ustawa o pomocy społecznej z 12.3.2004 r. stwierdza, że „pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb”⁵⁷.

W kwestii zwalczania przemocy instytucjonalnej kluczowe jest odpowiednie kształcenie pracowników instytucji państwowych oparte na etyce humanistycznej⁵⁸. Zgodnie z raportem Krajowej Szkoły Administracji Publicznej etyka powinna stanowić integralny element kształcenia urzędników⁵⁹. System ten powinien skupiać się na poszanowaniu godności wszystkich obywateli, ze szczególnym uwzględnieniem grup narażonych na dyskryminację społeczną, takich jak osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto, konieczne jest wprowadzenie zmian organizacyjnych, w tym wyspecjalizowanie pracowników, co wpłynie na większą kontrolę nad działalnością instytucji pomocowych⁶⁰. Szkolenia powinny uwzględniać przede wszystkim zagadnienia związane z różnorodnością społeczną przez promowanie postaw empatycznych⁶¹. Niezbędne jest dostosowanie świadczeń do minimum egzystencji oraz lepsza koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego⁶².

W Polsce istotny problem stanowi również odmowa wykonania legalnych świadczeń medycznych z powołaniem na „klausulę sumienia”⁶³. Przede wszystkim dotyczy to zabiegu przerwania ciąży, mimo spełnienia ustawowych przesłanek. Poza odmową wykonania interwencji medycznej pacjentki spotykają się

⁵⁷ M. Sobkowiak, op.cit., s. 11.

⁵⁸ Ibidem, s. 32.

⁵⁹ J. Czaputowicz, *Etyka w służbie publicznej*, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, Warszawa 2012, s. 53.

⁶⁰ M. Sobkowiak, op.cit., s. 11.

⁶¹ J. Czaputowicz, op.cit., s. 54.

⁶² M. Sobkowiak, op.cit., s. 32.

⁶³ Art. 39. Lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem, z zastrzeżeniem art. 30, z tym, że ma obowiązek odnotować ten fakt w dokumentacji medycznej. Lekarz wykonujący zawód na podstawie stosunku pracy albo w ramach służby ma także obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego. – Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, Dz.U. z 1997 r. Nr 28, poz. 152.

z problemem zapewnienia należytego dostępu do badań prenatalnych, a także utrudnieniem lub całkowitym brakiem rzetelnego poinformowania i przekierowania do innej placówki, co powoduje, że dostęp do legalnej aborcji, nawet przy spełnieniu przesłanek jest znacząco utrudniony⁶⁴. Takie praktyki prowadzą do ograniczenia dostępu do opieki zdrowotnej i naruszają prawa pacjentek. Wśród rekomendacji RPO znalazły się postulaty dotyczące skuteczniejszego egzekwowania obowiązku informacyjnego lekarzy oraz zagwarantowanie realnego dostępu do legalnych usług medycznych, niezależnie od poglądów personelu medycznego⁶⁵.

Brak odpowiednich regulacji prawnych staje się jednym z głównych wyzwań w zakresie ochrony autonomii cielesnej. Pomimo formalnych zakazów w wielu państwach brak jest odpowiednich procedur zgłaszania przestępstw, w tym seksualnych, co ogranicza możliwość zatrzymania i ukarania sprawcy, tym samym udzielenia wsparcia ofierze. Sama definicja gwałtu do tej pory w wielu krajach oparta jest wyłącznie na koncepcji braku oporu ofiary, a nie braku zgody⁶⁶. Skutkiem takich regulacji, jest ściana, z którą spotykają się ofiary przestępstw seksualnych w postaci braku odpowiedniego wsparcia prawnego i medycznego, a także utrudnień w dochodzeniu sprawiedliwości, co w konsekwencji prowadzi do

⁶⁴ FEDERA, Raport „Przemoc instytucjonalna w Polsce. O systemowym naruszaniu praw reprodukcyjnych”, 2019, <https://federa.org.pl/przemoc-instytucjonalna/>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).

⁶⁵ Klauzula sumienia nie zwalnia państwa z obowiązku zagwarantowania dostępu do aborcji. RPO pisze do Ministra Zdrowia, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-klauzula-sumienia-nie-zwalnia-panstwa-z-obowiazku-zagwarantowania-dostepu-do-legalnej-aborcji>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).

⁶⁶ W Polsce w dniu 13.02.2025 r. weszła w życie znowelizowana ustawa – Kodeks karny, która rozbudowała znamiona przestępstwa zgwałcenia. W art. 197 § 1 k.k., na końcu opisu czynu zabronionego wskazano dodatkowy sposób naruszenia autonomii seksualnej, poprzez zwrot „w inny sposób mimo braku jej zgody”. W związku z tym, obecnie za gwałt należy uznać również doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego, pomimo braku zgody tej osoby, posługując się innymi metodami niż przemoc, groźba bezprawna czy podstęp. Ponadto, ustawodawca dodał §1a, który brzmi następująco „Tej samej karze podlega, kto doprowadza inną osobę do obcowania płciowego wykorzystując brak możliwości rozpoznania przez nią znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem.”. Tym samym prawodawca koncentruje się również na sytuacji osoby pokrzywdzonej, która z uwagi na swój stan, bez względu na jego przyczynę, nie ma możliwości rozpoznania czynu lub pokierowania swoim postępowaniem. Zarówno §1 jak i §1a zostały powiązane w płaszczyźnie wymiaru kary, poprzez zastosowanie klauzuli „tej samej karze podlega”. – zob. więcej M. Małecki, *Nowa definicja zgwałcenia – konsekwencje praktyczne*, LEX/el. 2024.

zaniżonej liczby zgłoszeń i skuteczności ścigania sprawców⁶⁷. „Osobę zgwałconą, jeśli wykaże się determinacją i samozaparciem, czeka długa droga procedur sądowych, które okazują się często prawie tak upokarzające jak gwałt. To zjawisko nosi nazwę wtórnej wiktylizacji. Dlatego też wiele kobiet rezygnuje ze zgłoszenia gwałtu na policji, co powoduje zwiększenie się „ciemnej”, nieznaney liczby przypadków zgwałceń.”⁶⁸.

Przemoc instytucjonalna, ograniczony dostęp do legalnych świadczeń medycznych oraz nieskuteczne regulacje wskazują, że państwa często zawodzą w zapewnieniu jednostkom pełnej ochrony ich praw. Mimo postępującego rozwoju i wielu zmian wprowadzonych zarówno w polskim jak i międzynarodowym systemie prawnym nadal istnieje potrzeba dalszych reform. Pełne poszanowanie prawa do prywatności oraz autonomii cielesnej wymaga ponadto zmiany społecznej świadomości i podejścia instytucji, tak by grupy wykluczone posiadały realny dostęp do ochrony i wsparcia. Działania te zapewniłyby realne wsparcie ofiarom oraz skuteczniejszą egzekucję ich praw w kontaktach z instytucjami publicznymi.

5. Zakończenie

Odpowiadając na pytanie badawcze: jakie są główne zagrożenia i wyzwania dla skutecznej ochrony prawa do prywatności i autonomii cielesnej we współczesnym porządku prawnym i społecznym, w niniejszym artykule zostały przedstawione różnego rodzaju wyzwania związane z rozwojem technologicznym dla ochrony autonomii cielesnej oraz prawa do prywatności. Przeprowadzona analiza potwierdza, że ich źródła tkwią zarówno w dynamicznym rozwoju technologii jak i w systemowych ograniczeniach obowiązujących ram prawnych. Wskazane w artykule przypadki naruszeń zarówno w świecie technologicznym jak i społecznym w postaci mediów społecznościowych potwierdzają tezę o niedostatecznej adaptacji współczesnego prawa do zmieniających się warunków życia. Nieustanne przemiany wymagają nie tylko aktualizacji legislacyjnej, ale przede wszystkim zmian w mentalności społeczeństwa. Kluczem do skuteczności wprowadzenia jakichkolwiek form ochronnych niezmiennie pozostaje edukacja zarówno pacjentów

⁶⁷ O. Borkowska, M. Płatek, *Skala przestępstwa zgwałcenia w Polsce*, [w:] *Dość milczenia. Przemoc seksualna wobec kobiet i problem gwałtu w Polsce*, red. J. Piotrowska, A. Synakiewicz, Warszawa 2011, s. 10.

⁶⁸ Ibidem, s. 21.

jak i użytkowników różnego rodzaju technologii, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu społecznego i kulturowego. W związku z tym, skuteczna ochrona prawa do prywatności i autonomii cielesnej musi mieć charakter kompleksowy i międzysektorowy. Działania powinny być podejmowane zarówno w sektorze technologicznym, prawnym jak i edukacyjnym. Wyłącznie przeprowadzanie zmian w ten sposób pozwoli realnie wzmocnić podmiotowość praw człowieka we współczesnym świecie.

Bibliografia

- Bogdanka O., *Naruszenie wizerunku przy wykorzystaniu technologii deepfake – analiza prawna i praktyczna*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2022, Nr 1.
- Borkowska O., Płatek M., *Skala przestępstwa zgwałcenia w Polsce*, [w:] *Dość milczenia. Przemoc seksualna wobec kobiet i problem gwałtu w Polsce*, red. J. Piotrowska, A. Synakiewicz, Warszawa 2011.
- Bragieli J., Kawula S., Janke A.W., *Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki*, Toruń 2005.
- Bukowski M., *Algorytmy rozpoznawania twarzy – przegląd*, „Przegląd policyjny” 2020, vol. 140, Nr 4.
- Czaputowicz J., *Etyka w służbie publicznej*, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, Warszawa 2012.
- Demczuk A., *Wolność wypowiedzi i prawo do prywatności w społeczeństwie informacyjnym – wybrane aktualne refleksje*, „Polityka i Społeczeństwo” 2021, t. XVIII, Nr 1.
- Flam H., Beauzamy B., *Przemoc symboliczna*, „Kultura i społeczeństwo” 2006, Nr 1-2.
- Grad L., *Wybrane metody rozpoznawania osób na podstawie odcisków palca*, „Przegląd Teleinformatyczny”, 2020, Nr 1-4.
- Jancewicz J., *Ciało w kulturze konsumpcji. Edukacja prozdrowotna w dobie zmieniającej się rzeczywistości i społecznej roli ciała*, „Pedagogika Społeczna” 2020, t. XIX, Nr 3.
- Kończak J., *Wizerunek kobiety w reklamie. Raport z badań*, „Media Biznes Kultura” 2022, vol 2, Nr 13.
- Łuczaj K., *Seksizm w reklamie a społeczne przyzwolenie*, „Studia Medioznawcze” 2010, Nr 1.
- Małeckie M., *Nowa definicja zgwałcenia – konsekwencje praktyczne*, LEX/el. 2024.
- Mendyk-Krajewska T., *Biometryczne metody sprawdzania tożsamości w nowych zastosowaniach*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych / Szkoła Główna Handlowa” 2019, Nr 54.
- Modliński A., Przeglasińska-Skierowska A., *Człowiek a autonomiczne technologie*, „Magazyn Polskiej Akademii Nauk” 2023, Nr 3.

- Niewiadomska-Szynkiewicz E., Roszczewska K., *Ataki prezentacyjne na systemy rozpoznawania tożsamości wykorzystujące biometrię twarzy oraz metody wykrywania*, „Cybersecurity and Law” 2024, vol. 11, Nr 2.
- Niewiedział D., *Medialny obraz seksualnego kobiecego ciała a dobrostan obserwatora*, „Psychologiczne Zeszyty Naukowe” 2017, Nr 1.
- Porzeżyński M., *Prawne i etyczne ograniczenia wykorzystania danych biometrycznych w Unii Europejskiej i w Polsce*, „Studia Iuridica” 2022, vol. 94.
- Skibińska M., Wiśniewska-Nogaj L., *Problem uprzedmiotowienia w przekazach medialnych w kontekście wybranych aspektów psychospołecznego funkcjonowania młodych kobiet*, „Forum Oświatowe” 2022, t. XXXIV, Nr 1.
- Sobkowiak M., *Przemoc instytucjonalna w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej*, Szczecin 2012.
- Trojanowska P., *Seksualizacja dzieci i młodzieży – przyczyny, przejawy, konsekwencje i propozycje przeciwdziałania*, „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2014, Vol. 13, Nr 2.

Źródła internetowe:

- Anagnostopulu, *Elon Musk chce, by implanty mózgu połączyły nas z AI. A co potrafią dzisiaj?*, <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/elon-musk-chce-by-implanty-mozgu-polaczyly-nas-z-ai-a-co-potrafia-dzisiaj/2xdzcp2>, (dostęp online: 26.03.2025 r.).
- *Czy urządzenia wearable są bezpieczne? Zagrożenia związane z technologią noszoną*, <https://excelraport.pl/index.php/2024/09/25/czy-urzadzenia-wearable-sa-bezpieczne-zagrozenia-zwiazane-z-technologie-noszona/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).
- FEDERA, *Raport „Przemoc instytucjonalna w Polsce. O systemowym naruszaniu praw reprodukcyjnych”*, 2019, <https://federa.org.pl/przemoc-instytucjonalna/>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).
- *Klauzula sumienia nie zwalnia państwa z obowiązku zagwarantowania dostępu do aborcji. RPO pisze do Ministra Zdrowia*, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-klauzula-sumienia-nie-zwalnia-panstwa-z-obowiazku-zagwarantowania-dostepu-do-legalnej-aborcji>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).
- M. Bulaszewska, *Między emancypacją a klikalnością – kobieta w mediach, reklamie i polityce*, <https://swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/36646-miedzy-emancypacja-a-klikalnoscia-kobieta-w-mediach-reklamie-i-polityce>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).
- Milińska A., Szczygieł A., *Prawo kontra „revenge porn”*, <https://ingremio.org/wydania-ingremio/2021/in-gremio-151/prawo-kontra-revenge-porn/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).
- *Naruszenie prawa pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego*, <https://www.gov.pl/web/rpp/naruszenie-prawa-pacjenta-do-wyrazenia-zgody-na-udzielenie-swiadczenia-zdrowotnego>, (dostęp online: 29.03.2025 r.).

- Polski Komitet ds. UNESCO, *Stanowisko w kwestii zapewnienia edukacji medialnej wszystkim grupom wiekowym i społecznym*, https://www.unesco.pl/fileadmin/import24/user_upload/pdf/edukacja_medialna_PK_IFAP_stanowisko__1__01.pdf, (dostęp online: 26.03.2025 r.).
- Polski Komitet Normalizacyjny, *Normy w bezpiecznych systemach biometrycznych*, <https://www.pkn.pl/informacje/2021/07/normy-w-bezpiecznych-systemach-biometrycznych>, (dostęp online: 23.03.2025 r.).
- Publikacja wizerunku w internecie, <https://ovum.org.pl/edukacja-prawna/artykuly/publikacja-wizerunku-w-internecie>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).
- Ścierańska M., *Przemoc w pomocy społecznej*, http://www.frs.pl/docs/pwp_przemoc_w_pomocy_spoecznej_-_maria_scieranska.pdf, (dostęp online: 29.03.2025 r.).
- *Widoczność niepełnosprawności: Portrety niepełnosprawności w reklamie*, <https://www.nielsen.com/pl/insights/2021/visibility-of-disability-portrayals-of-disability-in-advertising/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).
- Z. Piątek, *Wearables, czyli elektronika noszona*, <https://przemysl-40.pl/index.php/2018/12/11/wearables-czyli-elektronika-noszona/>, (dostęp online: 25.03.2025 r.).

Akty prawne

- ustawa z dnia 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, Dz.U. z 1997 r. Nr 28, poz. 152.
- ustawa z dnia 10.5.2018 r. o ochronie danych osobowych, Dz. U. z 2018 r. poz. 1000.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

Orzecznictwo

- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14.2.1974 r., sygn. akt. I CR 8/74, OSN 1975, Nr 1, poz. 12.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.9.1999 r., sygn. akt II UKN 131/99.

Propozycja cytowania: N. Łebkowska, Zagrożenia i wyzwania w ochronie prawa do prywatności oraz poszanowania autonomii cielesnej, *Młody Jurysta* 2025, nr 1, s. 108-124.